

Порощук Дмитро Петрович

Політична суб'єктність громадських організацій: теоретичні підходи та емпіричні виміри функціонування

УДК 061.2:321.7

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-2.18>

Порощук Дмитро Петрович
аспірант кафедри політичних наук
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
ORCID: 0009-0002-6272-1674

У статті досліджується політична суб'єктність громадських організацій як складне й багатоаспектне явище, що поєднує інституційну спроможність, легітимність, автономність та здатність до мобілізації ресурсів. Аналізуються основні теоретичні підходи до розуміння політичної суб'єктності громадських організацій, зокрема теорії суспільних благ, довіри, субсидій, зацікавлених сторін, мереж, поля та колективної дії. Значну увагу приділено емпіричним прикладам впливу громадських організацій на формування політики, зокрема в контексті демократичних процесів, виборів, адвокаційної діяльності та формування громадської думки. Встановлено, що ефективна реалізація політичної суб'єктності громадських організацій залежить від взаємодії зовнішніх умов (політичного режиму, нормативного середовища) та внутрішніх чинників (організаційна спроможність, рівень довіри, стратегічне управління). Автор доходить висновку, що повноцінна політична суб'єктність громадських організацій є необхідною передумовою для розвитку громадянського суспільства й утвердження демократичного політичного режиму. Розгляд політичної суб'єктності через призму низки політологічних теорій – від теорії суспільних благ і довіри до теорій мереж, поля та колективної дії – дозволяє глибше зрозуміти природу впливу ГО на політичну систему. Кожен із підходів підкреслює окремі механізми та чинники, що сприяють або обмежують участь громадських організацій у політичному процесі. Зокрема, значну роль відіграють як зовнішні умови (регуляторне середовище, політичний режим, доступ до публічного простору), так і внутрішні ресурси (фінансова стабільність, стратегічне управління, підтримка громади). Дослідження підтвердило, що за умов демократичного врядування та належної підтримки з боку суспільства громадські організації здатні ефективно реалізовувати свою політичну суб'єктність, сприяючи зміцненню громадянського суспільства, розвитку демократії та утвердженню принципу верховенства права.

Ключові слова: політична суб'єктність, громадські організації, громадянське суспільство, демократія, політична участь, публічна політика, лобіювання, адвокація.

Вступ. У сучасному політичному дискурсі зростає інтерес до ролі недержавних акторів у процесах управління, прийняття рішень та впливу на формування публічної політики. Одним із ключових понять, що дозволяє глибше осмислити це явище, є політична суб'єктність, яка визначає не лише здатність окремих осіб або груп брати участь у політичному житті, а й рівень усвідомлення своїх інтересів, відповідальності за наслідки власних дій і впливу на інші суб'єкти політики. У цьому контексті варто звернути увагу на громадські організації (ГО) як колективних акторів, які дедалі активніше формують порядок денний, впливають на прийняття рішень і забезпечують участь громадян у демократичних процесах та політичному управлінні.

Політична суб'єктність громадських організацій є багатоаспектним феноменом, що поєднує інституційну спроможність, суспільну легітимність, стратегічну автономію та здатність до мобілізації ресурсів. Завдяки своїй структурі, ціннісним орієнтирам і механізмам участі громадські організації можуть виступати незалежними суб'єктами впливу на політичні процеси як на національному, так і міжнародному рівнях. Діяльність ГО не обмежується лише представленням інтересів певних соціальних груп – вони також відіграють ключову роль у контролі за діями держави, адвокації змін і формуванні публічного простору для політичної участі.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є всебічний аналіз політичної суб'єктності громадських організацій як колективних акторів у політичному процесі, з урахуванням теоретичних підходів, емпіричних прикладів та чинників, що впливають на їхню здатність до політичної участі й впливу на формування політичного процесу.

Завдання дослідження:

- Розкрити зміст поняття політичної суб'єктності у політологічному контексті та визначити ключові ознаки, що характеризують громадські організації як суб'єктів політики.
- Охарактеризувати громадські організації як інституціоналізовану форму прояву політичної суб'єктності та дослідити їхню роль у демократичних процесах.
- Проаналізувати сучасні теоретичні підходи до пояснення політичної суб'єктності ГО.
- Оцінити внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на рівень політичної суб'єктності громадських організацій у різних політичних контекстах.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань у дослідженні було застосовано комплекс наступних методів: аналіз наукової літератури для вивчення теоретичних підходів та емпіричних досліджень політичної суб'єктності та ролі громадських організацій.

цій; порівняльний аналіз для зіставлення різних концепцій та форм їх прояву в різних політичних контекстах; системний аналіз для розгляду політичної суб'єктності як елемента складної системи та виявлення взаємозв'язків; а також індуктивний та дедуктивний методи для узагальнення даних та застосування теорії до конкретних ситуацій.

Результати дослідження. Політична суб'єктність є фундаментальним поняттям у політології, що відображає здатність актора свідомо та відповідально брати участь у політичному житті з метою впливу на суспільно-політичні процеси [2]. У політологічному контексті суб'єктом політики виступає носій предметно-практичної діяльності, що ініціює зміни у політичних відносинах суспільства. Суб'єктом може виступати окрема особа, організація чи соціальна група, яка усвідомлює свої політичні цілі та завдання та відносно самостійно бере участь у політичному житті [10]. Громадські організації, як об'єднання громадян, безсумнівно, належать до категорії суб'єктів політики.

Політична суб'єктність також визначається як здатність впливати на поведінку інших суб'єктів, спричиняти зміни у політичних відносинах та готовність нести відповідальність за наслідки власних політичних дій [2]. Ця здатність до впливу є ключовою для розуміння політичної суб'єктності громадських організацій, оскільки саме через неї вони можуть реалізовувати свої цілі та інтереси у політичній сфері. Важливим аспектом політичної суб'єктності є політична свідомість, яка відображає ставлення суб'єкта до своїх політичних інтересів та розуміння того, наскільки його участь у політичному житті впливає на їхню реалізацію [1]. Громадські організації є інституціоналізованим вираженням політичної свідомості певних груп населення, оскільки вони об'єднують людей на основі спільних політичних інтересів та цінностей.

Основними якостями політичної суб'єктності вважаються усвідомлена політична дія, раціональність, суверенність та автономність, а також системність політичної діяльності [2]. Ці критерії можуть бути застосовані й до аналізу політичної суб'єктності громадських організацій як колективних акторів. На відміну від випадкової політичної поведінки, політична суб'єктність передбачає наявність чітких цілей, стратегій та готовності діяти послідовно для їх досягнення.

Участь у діяльності політичних партій, громадських організацій та долучення до суспільно-політичних рухів на інституціональному рівні є важливим способом прояву політичної суб'єктності (Шляхтун, 2005). Через членство та активну участь у цих об'єднаннях громадяни реалізують свої політичні інтереси та прагнення. Навіть пасивна протидія офіційно здійснюваній політиці, що об'єднує громадян у громадські організації, може розгляда-

тися як форма прояву політичної суб'єктності [4]. Це може включати різноманітні методи ненасильницького опору, такі як бойкоти, петиції або інформаційні кампанії.

Як зазначають В. ДеМарс і Д. Дейкзеуль (2015), традиційні теорії міжнародних відносин, зокрема реалізм, лібералізм і конструктивізм, історично недооцінювали або навіть ігнорували роль громадських організацій у глобальній політиці. Натомість сучасні підходи – такі як теорія практики, глобальне управління та новий інституціоналізм – відкривають нові горизонти для аналізу політичної суб'єктності громадських організацій [9].

У цьому контексті важливо розглянути ключові теоретичні підходи, які пояснюють причини виникнення ГО в суспільстві та вплив громадських організацій як політичних акторів [22; 16]. Серед них варто виділити такі:

- *Теорія суспільних благ* пояснює виникнення ГО як відповідь на провали ринку та держави у наданні суспільних благ, що часто зумовлено концентрацією державної політики на інтересах «медіанного виборця». Громадські організації заповнюють ці прогалини, надаючи послуги, які є суспільно корисними, однак недостатньо представленими на державному або комерційному рівнях. При цьому донори підтримують ці організації, стимулюючи зростання обсягів наданих благ [27; 17].

- *Теорія провалу контракту* (Hansmann, 1980) – також відома як теорія довіри – стверджує, що у випадках, коли споживачі не можуть повноцінно оцінити якість послуг або товарів, вони схильні більше довіряти некомерційним організаціям, оскільки ті не керуються прибутком. Це робить ГО бажаними постачальниками у сферах, де важко оцінити ефективність діяльності через відсутність чітких контрактних механізмів [22; 16].

- *Теорія субсидій* [27] пояснює підтримку ГО з боку держави через податкові пільги, що сприяють розвитку неприбуткового сектору, особливо в таких сферах, як освіта, охорона здоров'я та боротьба з бідністю. Податкові стимули для донорів також посилюють роль ГО як постачальників суспільно значущих послуг.

- *Теорія зацікавлених сторін* підкреслює відповідальність ГО не лише перед державою, а й перед ширшим колом стейкхолдерів – громадами, донорами, працівниками, урядами та бенефіціарами. Такий підхід розглядає ГО як організації, які активно взаємодіють із зовнішнім середовищем, орієнтуючись на баланс інтересів усіх залучених сторін [11; 13].

- *Теорії мереж* акцентують увагу на здатності громадських організацій формувати мережі для мобілізації ресурсів, впливу на суспільну думку та державну політику. ГО класифікуються за орієнтацією, галузевою спрямованістю або рівнем контролю над ресурсами [28].

- *Теорія поля* розглядає ГО як акторів, що функціонують у взаємодії з державними та недержавними інституціями. Вона зосереджується на динаміці переговорів, конфігурації інтересів і формуванні стратегічних альянсів у межах політичного поля [6; 7].

- *Теорія колективної дії*, зокрема така її інституційна версія як теорія фірми, використовується для аналізу організаційної структури та стратегій ГО з метою подолання конфліктів і забезпечення ефективності управління [19].

- *Теорія розуміння громадських організацій як політичних інститутів* визначає ці організації як активних політичних суб'єктів, які здатні формувати нормативні засади, впливати на ухвалення політичних рішень і виступати каналом взаємодії між соціальними рухами та донорами [14].

Таким чином, різноманітність теоретичних підходів підкреслює складність розуміння політичної суб'єктності громадських організацій, пропонуючи різні перспективи та підходи.

У різних країнах світу існують численні приклади успішної політичної суб'єктності громадських організацій, які засвідчують їхню здатність впливати на формування політики, нормотворення та трансформацію глобального порядку.

Наприклад, міжнародна кампанія із заборони протипіхотних мін, ініційована коаліцією ГО, відіграла ключову роль у підписанні Оттавської угоди 1997 року. Цей договір заборонив використання, виробництво та накопичення протипіхотних мін і став значним кроком у напрямку гуманітарного роззброєння [24]. У сфері захисту довкілля істотну роль відіграли природоохоронні організації, зокрема Всесвітній фонд дикої природи (WWF) та Greenpeace. Їхня активна діяльність сприяла ухваленню Монреальського протоколу 1987 року, спрямованого на захист озонового шару Землі. Надалі ці організації впливали й на формування кліматичної політики, включаючи Паризьку угоду 2015 року [24]. У сфері прав людини Amnesty International та Human Rights Watch послідовно адвокують за зміни у політиці щодо захисту прав людини та прав біженців, впливаючи як на національні уряди, так і на міжнародні організації [24]. Крім того, організація «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières) відіграла важливу роль у формуванні глобальної політики охорони здоров'я, особливо під час криз, спричинених епідеміями Еболи та COVID-19 [24]. Ці приклади демонструють значний вплив, який громадські організації можуть мати на формування глобальної політики та вирішення критично важливих проблем у різних сферах.

Факт існування та активної діяльності громадських організацій засвідчує рівень розвитку громадянського суспільства та демократичності політичної системи, а також виступає важливим

свідченням їхньої політичної суб'єктності. Здатність до самоорганізації та незалежності від держави діяльності вказує на зрілість громадянського суспільства. Політична поведінка громадян, зумовлена рівнем сформованої суб'єктності, може виявлятися як у формі активної участі у політичному житті – голосуванні, членстві в організаціях – так і в пасивних формах, як-от політична апатія або бездіяльність. Проте громадські організації зазвичай обирають активні засоби впливу, спрямовані на досягнення конкретних політичних цілей. Зокрема, лобювання законодавчих ініціатив, що відповідають місії та цінностям організацій, становить прямий прояв їхньої політичної суб'єктності: використовуючи експертні знання, ресурси та мережі контактів, вони здійснюють вплив на законотворчий процес на різних рівнях влади.

Крім того, активна участь у формуванні політики реалізується через організацію публічних кампаній та адвокаційних заходів, покликаних підвищити рівень поінформованості громадськості, мобілізувати підтримку певних ініціатив або чинити тиск на органи влади. Важливою формою прояву політичної суб'єктності є також моніторинг діяльності урядових структур, що здійснюється з метою забезпечення прозорості та підзвітності публічної влади [10]. У цьому контексті громадські організації виступають як незалежні спостерігачі, які контролюють дії органів державної влади та інформують суспільство про їхню діяльність. Адвокація політичних змін та інформування щодо ключових суспільно значущих питань є засобами реалізації політичної суб'єктності, що дозволяють цим організаціям виконувати функцію голосу соціальних груп, інтереси яких часто залишаються поза увагою державної політики.

Громадські організації відіграють багатогранну роль у політичних процесах, зокрема впливаючи на вибори, здійснюючи лобювання та формуючи громадську думку. Їхня участь у виборчих процесах є важливою умовою забезпечення прозорості та чесності виборів. Такі організації контролюють фінансування виборчих кампаній, поширюють інформацію про кандидатів і виборчі процедури, а також моніторять якість проведення голосування. Проводячи навчальні програми для виборців, громадські організації сприяють підвищенню їхньої поінформованості й заохочують до активної участі у голосуванні. Крім того, вони можуть ініціювати зміни до виборчого законодавства, спрямовані на його демократизацію та відповідність міжнародним стандартам. Шляхом незалежного спостереження за виборчим процесом ці організації виявляють порушення й сприяють підвищенню довіри громадськості до виборчих результатів. Окремі організації спеціалізуються на поширенні демократичної освіти, активізуючи політичну участь громадян.

Лобювання, як одна з форм політичної участі громадських організацій, є легітимним інструментом впливу на державну політику, що дає змогу представляти інтереси окремих груп населення перед органами влади [3]. Громадські організації адвокують законодавчі зміни, спираючись на результати досліджень і висновки експертів. Діяльність ГО у сфері лобювання сприяє ширшому залученню інтересів громадян до політичного процесу [3]. У низці країн така активність заохочується та визнається важливою складовою демократичного устрою. Зокрема, громадські організації можуть проводити зустрічі з парламентарями, брати участь у засіданнях парламентських комітетів або організовувати публічні кампанії.

Формування громадської думки є ще одним важливим напрямом діяльності громадських організацій. Вони відіграють значну роль у висвітленні суспільно значущих проблем, організації інформаційних кампаній і мобілізації громадської підтримки. Як посередники між суспільством і владою, ці організації забезпечують двосторонній зв'язок, сприяючи врахуванню потреб різних соціальних груп у процесі формування політики. Громадські організації привертають увагу до питань прав людини, захисту довкілля, соціальної справедливості та рівності. Їхня діяльність на локальному рівні дозволяє громадянам отримати знання та інструменти для захисту власних прав та інтересів. Громадські організації здатні інтегрувати різноманітні, а часом і протилежні інтереси окремих індивідів та соціальних груп у спільне бачення інтересів громадянського суспільства [1, с. 10].

Активна політична суб'єктність громадських організацій суттєво впливає на розвиток демократії та зміцнення громадянського суспільства. Сформоване громадянське суспільство, до складу якого органічно входять громадські організації, є необхідною передумовою функціонування демократичного політичного режиму. ГО сприяють демократичним трансформаціям через заохочення громадянської участі, захист прав людини й утвердження принципу верховенства права. Вони виступають посередником між громадянами та державними інституціями, забезпечуючи прозорість урядової діяльності та стимулюючи політичну активність населення [10]. Крім того, громадські організації здатні відігравати стримувальну функцію щодо влади політичних еліт, забезпечуючи належний контроль за механізмами передачі влади в демократичних системах [10]. Через забезпечення зворотного зв'язку з громадянами вони сприяють кращому розумінню потреб населення, особливо в умовах авторитарних режимів. Політична суб'єктність громадських організацій також позитивно впливає на рівень задоволеності громадян діяльністю держави, сприяє підвищенню довіри до влади й покращенню якості публічних послуг [5].

Слід зазначити, що рівень політичної суб'єктності громадських організацій визначається складною взаємодією зовнішніх і внутрішніх факторів, які формують можливості та обмеження для їхньої участі у політичному процесі. Зовнішнє середовище, зокрема політична воля держави, регуляторна політика, рівень демократичності інститутів, а також доступ до публічного простору, значною мірою впливають на здатність ГО виступати повноцінними акторами у сфері публічного управління та політичної адвокації [23].

Водночас важливу роль відіграє ступінь відкритості політичної системи до взаємодії з громадянським суспільством. У країнах із розвиненими демократичними традиціями громадські організації, як правило, мають ширший простір для реалізації своїх політичних функцій, тоді як в умовах авторитарних режимів така діяльність часто піддається обмеженням або навіть репресіям. Обмеження з боку держави – зокрема щодо фінансування, доступу до медіа або участі у формуванні політики – можуть суттєво звужувати можливості для впливу ГО на суспільно-політичні процеси.

З іншого боку, не менш вагомими є внутрішні фактори, що визначають рівень організаційної спроможності самих ГО. До них належать фінансова сталість, ефективність управлінських структур, якість стратегічного планування та рівень підтримки з боку місцевих громад [15]. Стабільне фінансування, професійне управління, налагоджена комунікація з громадськістю створюють основу для активної та результативної політичної участі. У той же час залежність від донорських коштів, що часто змінюються під впливом політичної кон'юнктури, може підривати автономність організацій і ускладнювати реалізацію довгострокових політичних ініціатив.

Особливої уваги потребує проблема довіри. Низький рівень громадської підтримки, зумовлений або політичною заангажованістю, або впливом дезінформації, може поставити під сумнів легітимність ГО як суб'єктів політичного процесу. У цьому контексті ключовим викликом стає пошук балансу між політичною нейтральністю та необхідністю чіткої адвокації суспільно значущих позицій [8]. Надмірна наближеність до певних політичних сил може зашкодити репутації організації, проте уникнення активної позиції може звести нанівець її суспільний вплив.

Таким чином, політична суб'єктність громадських організацій формується на перетині структурних умов і внутрішніх ресурсів. Її розвиток потребує цілісного підходу, що поєднує вдосконалення законодавчого регулювання, підтримку інституційної спроможності ГО, посилення громадської довіри та розвиток механізмів ефективної взаємодії між державою і громадянським суспільством. Лише за умови синергії цих чинників громадські організації

здатні повноцінно реалізовувати свою політичну суб'єктність і виступати активними учасниками демократичного розвитку.

Висновки. Політична суб'єктність громадських організацій є складним і багатовимірним феноменом, що формується на перетині інституційної спроможності, суспільної легітимності, здатності до мобілізації ресурсів і стратегічної автономності. У контексті сучасних демократичних процесів громадські організації виступають не лише виконавцями допоміжних функцій, а повноцінними політичними акторами, які можуть впливати на формування політики, нормотворення та забезпечення підзвітності органів влади.

Розгляд політичної суб'єктності через призму низки політологічних теорій – від теорії суспільних благ і довіри до теорій мереж, поля та колективної дії – дозволяє глибше зрозуміти природу впливу ГО на політичну систему. Кожен із підходів підкреслює окремі механізми та чинники, що сприяють або обмежують участь громадських організацій у політичному процесі. Зокрема, значну роль відіграють як зовнішні умови (регуляторне середовище, політичний режим, доступ до публічного простору), так і внутрішні ресурси (фінансова стабільність, стратегічне управління, підтримка громади).

Дослідження підтвердило, що за умов демократичного врядування та належної підтримки з боку суспільства громадські організації здатні ефективно реалізовувати свою політичну суб'єктність, сприяючи зміцненню громадянського суспільства, розвитку демократії та утвердженню принципу верховенства права. Однак, для повноцінної реалізації цієї ролі необхідна подальша інституціоналізація, зростання довіри з боку громадян та забезпечення сприятливого правового поля для діяльності громадських організацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарасимів Т. З. Роль громадських організацій у формуванні ідеології модернізації українського суспільства. *Law*. 2019. № 6(23). С. 10–17. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2019.23.010>
2. Краснякова А. О. Політична суб'єктність: умови становлення та ознаки розвитку. *Проблеми політичної психології*. 2014. № 1. С. 45–55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppr_2014_1_7
3. Старовойтов Д. Ф. Роль лобіювання у формуванні державної політики: виклики для національної безпеки. *Публічне управління і адміністрування*. 2023. № 3(81). С. 121. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2023.3.19>
4. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. Київ: Либідь, 2005. 576 с.
5. AbouAssi K., Bowman A. O'M., Johnston J., Tran L., Bauer Z. Relations between nongovernmental organizations and local governments in developing countries: The case of Lebanon: Report. American

University, 2018. URL: https://www.american.edu/spa/news/upload/final-ngo-report_8-28-18.pdf

6. Andrade Lage D., Nemer Caldeira Brant L. The growing influence of non-governmental organizations: Chances and risks. *Anuário Brasileiro de Direito Internacional*. 2008. Vol. 3, № 1. P. 79–93.

7. Asad A. L., Kay T. Theorizing the relationship between NGOs and the state in medical humanitarian development projects. *Social Science & Medicine*. 2014. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.04.045>

8. Castilla-Civelli K. NGOs and politics: Balancing neutrality and advocacy for effective work. *NGO Manager*. 2024. URL: <https://www.ngomanager.org/post/ngos-and-politics-balancing-neutrality-and-advocacy-for-effective-work>

9. DeMars W. E., Dijkzeul D. (Eds.). *The NGO challenge for international relations theory*. London: Routledge, 2015. 358 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781138845305>

10. Dollar T. The role of NGOs and CSOs in democracy. *Democratic Erosion*. 2023. October 4. URL: <https://democratic-erosion.org/2023/10/04/the-role-of-ngos-and-csos-in-democracy/>

11. Donaldson T., Preston L. The stakeholder theory of the modern corporation: Concepts, evidence and implications. *Academy of Management Review*. 1995. Vol. 20, № 1. P. 65–91. DOI: <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9503271992>

12. Freeman R. E. *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston, MA: Pitman, 1984.

13. Freeman R. E., Wicks A. C., Parmar B. Stakeholder theory and “The Corporate Objective Revisited”. *Organization Science*. 2004. Vol. 15, № 3. P. 364–369. DOI: <https://doi.org/10.1287/orsc.1040.0066>

14. Ghosh S. NGOs as political institutions. *Journal of Asian and African Studies*. 2009. Vol. 44. P. 475–495. DOI: <https://doi.org/10.1177/0021909609340063>

15. Gul K., Morande S. Factors influencing sustainability of non-governmental organizations in the developing world. *SEISENSE Business Review*. 2023. Vol. 3, № 1. P. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.33215/sbr.v3i1.885>

16. Hansmann H. The role of nonprofit enterprise. *Yale Law Journal*. 1980. Vol. 89, № 5. P. 835–901. DOI: <https://doi.org/10.2307/796089>

17. Hasnain S. S. Theories governing NGO operations: A Bangladesh perspective. *American Academic & Scholarly Research Journal*. 2015. Vol. 7, № 2. P. 45. URL: www.aasrc.org/aasrj

18. Heinzel M., Koenig-Archibugi M. Harmful side effects: How government restrictions against transnational civil society affect global health. *British Journal of Political Science*. 2023. Vol. 53, № 4. P. 1293–1310. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0007123422000564>

19. Johnson E., Prakash A. NGO research program: A collective action perspective. University of Washington, 2007. URL: https://faculty.washington.edu/aseem/NGO_Research_Program.pdf

20. Khosravi M., Fard S. Non-governmental organizations and the barriers of their efficiency in Iran (after 1979). *Open Journal of Political Science*. 2016. Vol. 6. P. 191–204. DOI: <https://doi.org/10.4236/ojps.2016.62019>

21. Kingma B. R. Public good theories of the non-profit sector: Weisbrod revisited. *Voluntas*. 1997. Vol. 8, № 2. P. 135–148. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02354191>

22. Lee J. The Greenpeace of cultural environmentalism. *Widener Law Review*. 2010. Vol. 16, № 1. P. 61–90.

23. Mcloughlin C. Factors affecting state-non-governmental organisation relations in service provision: Key themes from the literature. *Public Administration and Development*. 2011. Vol. 31. DOI: <https://doi.org/10.1002/pad.611>

24. Paul J. A. NGOs and global policy-making. *Global Policy Forum*. 2000. June. URL: <https://archive.globalpolicy.org/component/content/article/177-un/31611-ngos-and-global-policy-making.html>

25. Stroup S. NGOs and states in global politics: A brief review. *E-International Relations*. 2020. August 3. URL: <https://www.e-ir.info/2020/08/03/ngos-and-states-in-global-politics-a-brief-review/>

26. Weisbrod B. A. Toward a theory of the voluntary non-profit sector in a three-sector economy. In: Phelps E. S. (Ed.). *Altruism, morality, and economic theory*. New York: Russell Sage Foundation, 1975. P. 171–195.

27. Weisbrod B. A. *The non-profit economy*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1988.

28. Yang A. Global networking of NGOs. *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. 2021. June 28. URL: <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-1189> (дата звернення: 12.04.2025).

REFERENCES:

1. Harasymiv, T. Z. (2019). Rol hromadskykh orhanizatsii u formuvanni ideolohii modernizatsii ukrainskoho suspilstva [The role of public organizations in shaping the ideology of modernization of Ukrainian society]. *Law*, (6)23, 10–17. <https://doi.org/10.23939/law2019.23.010>

2. Krasniakova, A. O. (2014). Politychna subiekt-nist: umovy stanovlennia ta oznaky rozvytku [Political subjectivity: conditions of formation and signs of development]. *Problemy politychnoi psykholohii*, 1, 45–55. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppr_2014_1_7

3. Starovoitov, D. F. (2023). Rol lobiiuvannia u formuvanni derzhavnoi polityky: vyklyky dlia natsionalnoi bezpeky [The role of lobbying in shaping public policy: challenges to national security]. *Publichne upravlinnia i administruvannia*, 3(81), 121. <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2023.3.19>

4. Shliakhtun, P. P. (2005). *Politolohiia (teoriia ta istoriia politychnoi nauky): Navchalnyi posibnyk* [Political science: theory and history]. Kyiv: Lybid.

5. AbouAssi, K., Bowman, A. O'M., Johnston, J., Tran, L., & Bauer, Z. (2018). Relations between nongovernmental organizations and local governments in developing countries: The case of Lebanon [Report]. American University. https://www.american.edu/spa/news/upload/final-ngo-report_8-28-18.pdf

6. Andrade Lage, D., & Nemer Caldeira Brant, L. (2008). The growing influence of non-governmental organizations: Chances and risks. *Anuário Brasileiro de Direito Internacional*, 3(1), 79–93.

7. Asad, A. L., & Kay, T. (2014). Theorizing the relationship between NGOs and the state in medical humanitarian development projects. *Social Science & Medicine*. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.04.045>

8. Castilla-Civelli, K. (2024). NGOs and politics: Balancing neutrality and advocacy for effective work. *NGO Manager*. <https://www.ngomanager.org/post/ngos-and-politics-balancing-neutrality-and-advocacy-for-effective-work>

9. DeMars, W. E., & Dijkzeul, D. (Eds.). (2015). *The NGO challenge for international relations theory*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781138845305>

10. Dollar, T. (2023, October 4). The role of NGOs and CSOs in democracy. *Democratic Erosion*. <https://democratic-erosion.org/2023/10/04/the-role-of-ngos-and-csos-in-democracy/>

11. Donaldson, T., & Preston, L. (1995). The stakeholder theory of the modern corporation: Concepts, evidence and implications. *Academy of Management Review*, 20(1), 65–91. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9503271992>

12. Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston, MA: Pitman.

13. Freeman, R. E., Wicks, A. C., & Parmar, B. (2004). Stakeholder theory and “The Corporate Objective Revisited”. *Organization Science*, 15(3), 364–369. <https://doi.org/10.1287/orsc.1040.0066>

14. Ghosh, S. (2009). NGOs as political institutions. *Journal of Asian and African Studies*, 44, 475–495. <https://doi.org/10.1177/0021909609340063>

15. Gul, K., & Morande, S. (2023). Factors influencing sustainability of non-governmental organizations in the developing world. *SEISENSE Business Review*, 3(1), 1–21. <https://doi.org/10.33215/sbr.v3i1.885>

16. Hansmann, H. (1980). The role of non-profit enterprise. *Yale Law Journal*, 89(5), 835–901. <https://doi.org/10.2307/796089>

17. Hasnain, S. S. (2015). Theories governing NGO-operations: A Bangladesh perspective. *American Academic & Scholarly Research Journal*, 7(2), 45. <http://www.aasrc.org/aasrj>

18. Heinzl, M., & Koenig-Archibugi, M. (2023). Harmful side effects: How government restrictions against transnational civil society affect global health. *British Journal of Political Science*, 53(4), 1293–1310. <https://doi.org/10.1017/S0007123422000564>

19. Johnson, E., & Prakash, A. (2007). *NGO research program: A collective action perspective*. University of Washington. https://faculty.washington.edu/aseem/NGO_Research_Program.pdf

20. Khosravi, M., & Fard, S. (2016). Non-governmental organizations and the barriers of their efficiency in Iran (after 1979). *Open Journal of Political Science*, 6, 191–204. <https://doi.org/10.4236/ojps.2016.62019>

21. Kingma, B. R. (1997). Public good theories of the non-profit sector: Weisbrod revisited. *Voluntas*, 8(2), 135–148. <https://doi.org/10.1007/BF02354191>

22. Lee, J. (2010). The Greenpeace of cultural environmentalism. *Widener Law Review*, 16(1), 61–90.

23. Mcloughlin, C. (2011). Factors affecting state-non-governmental organisation relations in service pro-

vision: Key themes from the literature. Public Administration and Development, 31. <https://doi.org/10.1002/pad.611>

24. Paul, J. A. (2000, June). NGOs and global policy-making. Global Policy Forum. <https://archive.globalpolicy.org/component/content/article/177-un/31611-ngos-and-global-policy-making.html>

25. Stroup, S. (2020, August 3). NGOs and states in global politics: A brief review. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2020/08/03/ngos-and-states-in-global-politics-a-brief-review/>

26. Weisbrod, B. A. (1975). Toward a theory of the voluntary non-profit sector in a three-sector economy. In E. S. Phelps (Ed.), *Altruism, morality, and economic theory* (pp. 171–195). New York: Russell Sage Foundation.

27. Weisbrod, B. A. (1988). *The non-profit economy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

28. Yang, A. (2021, June 28). Global networking of NGOs. Oxford Research Encyclopedia of Communication. <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-1189>

Political subjectivity of public organizations: theoretical approaches and empirical dimensions of functioning

Poroschuk Dmytro Petrovych

Postgraduate Student at the Department
of Political Science
Drahomanov Ukrainian State University
Pirogova str., 9, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0002-6272-1674

The article examines the political subjectivity of public organizations as a complex and multifaceted phenomenon that combines institutional capacity, legitimacy, autonomy, and the ability to mobilize resources. The main theoretical approaches to understanding the political subjectivity of public organizations are analyzed, in particular, the theories of public goods, trust, subsidies, stakeholders, networks, fields, and collective action. Considerable attention is paid to empirical examples of the influence of public organizations on policy formation, in particular in the context of democratic processes, elections, advocacy, and the formation of public opinion. It is established that the effective implementation of the political subjectivity of public organizations depends on the interaction of external conditions (political regime, regulatory environment) and internal factors (organizational capacity, level of trust, strategic management). The author concludes that the full political subjectivity of public organizations is a necessary prerequisite for the development of civil society and the establishment of a democratic political regime. Considering political subjectivity through the prism of a number of political science theories – from the theory of public goods and trust to the theories of networks, fields and collective action – allows us to understand more deeply the nature of the influence of NGOs on the political system. Each of the approaches emphasizes individual mechanisms and factors that facilitate or limit the participation of civil society organizations in the political process. In particular, both external conditions (regulatory environment, political regime, access to public space) and internal resources (financial stability, strategic management, community support) play a significant role. The study confirmed that under conditions of democratic governance and proper support from society, civil society organizations are able to effectively implement their political subjectivity, contributing to the strengthening of civil society, the development of democracy and the establishment of the rule of law.

Key words: political subjectivity, public organizations, civil society, democracy, political participation, public policy, lobbying, advocacy.